

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 30.— Tekoči poš. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 13

V Trstu, 1. julija 1926.

Leto VII.

O mladinski vzgoji

IV.

Vse, kar se v mladinskih organizacijah počene, mora biti usmerjeno v eno samo smer: vzgojiti človeka, ki bo živel od svojega dela in ki bo živel pravno. S tem je vse povedano, v teh kratkih besedah je gospodarski, kulturni, politični, higijenski in kakršenkoli program sploh, torej tudi program vsakršnega mladinskega društva. Mladinska organizacija, ki ne stremi za temi cilji, bo kaj malo pomenjala za vzgojo mladine. Vse njeno «delovanje» bo le prazen videz, varanje javnosti in pravzaprav nevarno in škodljivo zavajanje mladine.

Liberalna doktrina je pognala človeka neposredno in posredno v način življenja, ki se oddaljuje od vsega pravnega: posredno z idejami o popolni svobodi, v kateri naj se človek izživlja, neposredno z gospodarskim redom, ki omogoča, da vsak gospodar z lastnimi dobrinami. Po eni strani se je na ta način res dvignila proizvodnja, toda istočasno se se ustvarile tudi vse možne in prej nepoznane potrebe. Uživanje je razširilo svoje meje in z neomejenim uživanjem se je potisočilo število ljudi, ki hočejo živeti na tujih ramenih. Za nikogar ni nevarnost večja, da se preda lahkoživju kot za mladino. Mladina ni izkušena, nima razsodnosti in pred vsem nima vezi, ki bi ji določale, kako naj živi. Potem pa toliko zapeljivih priložnosti, da se preda zabodam, posebno v mestih! Vse, kar ima moderno mesto izven delavnic, vse je rafinirano preračunano le na to, da se izžme iz lahkega meščana, kar je tekom tedna pridobil z napornim delom. Tako je potem mogoče, da človek, ki je sicer vaje dela in ki se ga ne brani, sproti zavrže, kar je s trudom zaslužil. Največkrat se to zgodi z občutno škodo na njegovem zdravju. Če pa ima rodbino, je ta obsojena v telesno in pravno propadanje spričo splošne, bolnostrastne težnje za uživanjem.

Mladinska društva imajo veliko, pozitivno nalogo: odvracati mladino od lahkoživja in kazati jim vzore. Vsa izobrazba mladine ima le toliko pomena, kolikor ji omogoči spoznavati življenje. Izobrazba sama na sebi, brez ozira na pravno človekovo življenje, je mrtev balast, če ni celo usodna činjenica človekovega propadanja. Zato je tudi po mladinskih društvih zavračati vsakršno izobraževanje, če nima namena navajati mladino na pravno življenje. Kakršnokoli je društveno izobraževanje, naj bo urejeno tako, da spoznava po njem mladina vrednost dela, odnošaje poedinca nasproti skupnosti, da se s tem spoznavanjem bliža resnici o pravem družabnem življenju in da je končno pripravljena boriti se za resnico. Ne zabimo, da moderni intelektualizem ni prinesel človeku onih ko-

risti, ki so jih napovedovali ljudje brez družboslovnega spoznanja, baš zato, ker se je odtrgal od vsega pravnega in ker je prav to, kar je v resnici najvažnejše, suverensko preziral.

Toda vse pravno nujno dobi svojo osnovo le, če smatramo poedinca za del skupnosti, za člana družbe. Pravno življenje ima le delni pomen za poedinca: ohranja ga zdravega na duši in telesu in mu daje notranje zadoščenje. Širok pomen pa dobi poedinčeva pravnost še le tedaj, ko postane socialno smiselna, ko se torej pravno živeči zaveda, da je pravnost poedinčev neohodno potrebna za zdrav razvoj vse družbe. V tem oziru morajo mladinske organizacije odpreti mladini pogled v svet, izpeljati jo iz individualno omejenega kroga pod široko obzorje, da vidi okoli sebe kot z gore. Brez tega obzorja bo ostala mladina neznatna in pritlikava, ne bo nikdar gospodarica svoje usode, marveč bo usoda triumfirala nad njo, bodo triumfirale nad njo vse strasti in vse človeške slabosti, kakor so se razvile v stoletju individualno sproščenega, nizkotnega boja za obstanek.

Če le kdo, imajo mladinska društva ogromno vzgojno nalogo v tem, da bude družabni, socialni smisel. Že organiziranje mladinskih tvorb samo na sebi ima za načelo skupno delovanje. Še več! Mladinska društva imajo nalogo, da utesnujejo poedinca ter mu natagajo odgovore v prilog skupnosti. To težnjo morajo pa uveljaviti preko ozkega kroga društvenega delovanja na ves razvoj mladega človeka. Iztrgati ga morajo iz otroške omejenosti in pokazati široko zemljo, pokazati mu poleg sebičnih pravic tudi dolžnosti do soljudi in dolžnosti teh nasproti vsem. Skratka: mladinska društva ne bodo dosegla v vzgojnem oziru ničesar, ako ne bodo vršila socialno vzgojne naloge med mladino, ker je vzgoja zadeva vse družbe, torej socialna zadeva, ne pa vprašanje poedinca človeka.

Z novodobno tehniko je napravilo podružabljenje človeštva ogromen korak dalje. Nekdaj oddaljeni interesi poedinčev so se danes tako zblížali, da vpliva usoda človeka ne samo v tuji državi, ampak celo v drugem delu zemlje na mojo usodo na tem kontinentu. Zato je toliko več vzroka, da se barbarstvo, absolutne sovražnosti omeje, da se izločujejo, da se širi civilizacija, znosnejše življenje med ljudmi vseh krajev, in vseh zemelj, da se v človeški družbi uveljavi zakon ravnovesja. To so visoki in na videz utopični cilji, v resnici pa gre ves družabni razvoj od početka pa do danes v tej smeri. Tudi oni, ki s filozofsko vseznalostjo prav pogosto modrujejo, češ, kaj je treba izboljševati svet, ko bodo jutri spet lopovi zgoraj, tudi oni ne bodo ovrgli družboslovnega dejstva, da je izpopolnjevanje človeka in družbe zapisano v razvoj z jeklenimi črkami. Dobro in zlo je v neprestani borbi; a če

bi zmagovalo zlo, bi že davno ležal svet v ruševinah in bi se ljudje podavili kot zveri. Barbarstvo ne zmaguje nad civilizacijo, ampak se barbarstvo umika in družba izhaja iz borbe popolnejša, ker določa nje življenje socialna nujnost: obstoj človeškega rodu v pravičnem redu, obstoj v človeka vrednem življenju za slednjega iz človeškega rodu.

Naši prazniki

Na domaku smo školskih praznika. Teško je prosuditi kome je duševni odmor potrebniji, učiteljska ili učenicima. Svakako praznici dobro dolaze i jednima i drugima. U našim krajevima rad je u školi osobito težak, gorak i zamršen sa raznih uzroka, koje ne treba da izlažemo. Zato nam je od prijekne potrebe duševni počitak.

Ali mi ne možemo niti pomisliti, da bismo se za vrijeme praznika podali plandovanju i bezbrižnom životu. Za nas vrijedi odmor samo u toliko, u koliko ćemo za to kratko doba biti manje izloženi nepogodnim vjetrovima, koji nas inače prate tekom školske godine. Osim ove vrsti odmora, za nas nema i ne može da bude počitka. Orači na prosvjetnoj njivi zaokupljeni su neprestano poslom i nemaju kada, da se odmaraju. Naša je zadaća teška i svestrana, mi treba da radimo za sebe i za druge. Rad se naš ne prekida posljednjim danom škole, nego se nastavlja u drugim pravicima.

Slobodno vrijeme u praznicima za nas je zlata vrijedno, zato ga moramo potpuno iskoristiti i dobro upotrebiti. Prije svega treba da posvetimo pažnju sebi i svojem obrazovanju. Spomenuli smo već na ovome mjestu, kako nazadujemo, kako nam je neophodno potrebna nova kultura, kako treba da žudimo za usavršavanjem. Mi smo nepotpuni, a u današnjim prilikama idemo račijim korakom ne brineći se ni za svoje duševno pridignuće ni za boljitak svoje okoline. Školski praznici nam pružaju mogućnost, da osvježimo i pridignemo svoje sile, da popunimo svoje znanje, da se nacrpamo i napijemo na dobrim izvorima kulture, da uzmognemo dostojno vršiti svoju uzgojnu dužnost odolijevajući raznim neprilikama. Nama nije nikada dosta učenja i usavršavanja, jer novija vremena zahtijevaju od učitelja nove opreme. Želja za napredovanjem treba da je u nama uvijek živa i svježja.

Mimo privatnog nastojanja za proširenjem svoje izobrazbe, može naš učitelj da iskoristi i tečaj za samoizobrazbu. Oni, koji nijesu jošte

Če imaju mladinski organizatorji to pred očmi, bodo zajemali sami v sebi vedno novih moči za svoje delo, bodo oblikovali mlade ljudi po večnih zakonih in bo njih trud obrodil dragocenih sadov. Brez teh vidikov pa je vse njih delo enodnevna zgradba, zidana na pesek, kjer ne bo v kratkem niti sledov, če ne bodo celo stopinje navzdol, še nižje v globeli našega dneva.

bili na tečaju, ne mogu niti da si predstave ogromno njegovo značenje za samoizobrazbu i moralno učvršćenje članova. Mimo nauke i znanja pruža tečaj učiteljska zabavu i duševno osvježenje.

Pravi narodni prosvjetitelj nastojati će da jedan dio slobodnog vremena posveti radu izvan škole. Kolikogod se na učiteljev rad u okolini gleda krivim očima, opet mnogi učitelji rade i imaju uspjeha. Izvanškolsko učiteljevo djelovanje se ne može javno zabraniti i potpuno onemogućiti, jer sve školske i druge oblasti preporučuju i ističu važnost učiteljevog rada izvan škole.

Naše djelovanje imalo bi da bude usmjereno u gospodarskom pridignuću našeg seljaka. Najvažniji naš zadatak izvan škole treba da bude rad za ekonomski boljitak širokih naših slojeva. — Treba da pridjemo seljaku, da razvijemo kod njega smisao za racionalno gospodarenje i obradivanje. — Taj bi rad bio i u skladu raznih poziva i izjava oblasti, — da se podupre i podigne proizvodstvo na selu. — Naš «Učiteljski list» dao nam je u lijepim člancima tekom godine mnogo zdravih i temeljitih uputa i dobre pouke, kako se može da pridigne seosko gospodarstvo. — Mi smo sinovi te bijedne seoske sirotinje, zato joj pružimo ruku i svoju skromnu pomoć, koja će donijeti postepeno i uspjeha. Raširimo svoje znanje u tome pravcu, iskoristimo praznike i zato, da stečemo dovoljno sprema, da uzmognemo koristiti svojim radom okolini, jer je to naša najsvetija dužnost.

Mi smo radnici bez počitka. Naše djelovanje ne može da bude omedjeno školskim zidovima. Malodušni ljudi slabe volje lijepo su opravdani prilikama, ali oni, koji žele i hoće, mogu da rade, a doista i rade.

Mi se dakle veselimo praznicima sa svojeg stanovišta. Samo se po sebi razumije, da ćemo dio slobodnih dana upotrebiti zato, da se duševno odmorimo i osvježimo; ali glavna bi morala biti naša skrb, da prikupimo nove sile i znanja, da uzmognemo pridignuti i preporoditi one, koji rade i stradaju.

Titus.

Delovna šola

4. Izobraževalna šola in rokodelska.

Šola. - Naša definicija delovne šole ni splošno priznana. Prav pogosto se pod delovno šolo razumeva rokotvorna šola. Taki šoli je ročno delo glavni predmet. Tudi uporabljajo ročno delo kot učni način za pouk drugih predmetov. Poučevanje predvsem ročnega dela, a vsega drugega na podlagi ročnega dela — to je geslo take rokotvorne delovne šole; zato jo bomo imenovali rokodelsko delovno šolo.

Ideolog rokodelske delovne šole je Kerschens-teiner. Po njegovem mnenju je veliko število ljudi v državi zaposleno pri poklicih docela fi-

zičnega dela, kar bo tudi vedno tako, ker je fizičnih delavcev neprimerno več potreba nego duševnih. Nadalje je rokodelstvo podlaga vsem znanostim i umetnostim sedanjega časa. In slednjič so otroku prirojeni nagoni in veselje baš do telesnega dela. Potemtakem naj bi šola navajala k premišljenemu, predstavljajočemu, solidnemu in poštenemu ročnemu delu ter na tak način tudi podajala potrebno predizobrazbo za poznejši poklic. S to poklicno izobrazbo se pač dá doseči pravno-družabna vzgoja, in sicer v toliko, v kolikor se bo ta šola organizirala v duhu same sebe vladajoče se delovne skupnosti. Slednjič je ta delovna šola predvsem šola vzgoje značaja in njen smisel obstoja v tem, da izvabi

iz najmanjše možne količine znanstva — največjo možno količino ročnosti, zmožnosti in veselja do dela v službi državljskega mišljenja*.)»

Taka rokodelska-delovna šola se pač ujema s starim delovnim načinom; nikakor pa ne z novim, kajti naša doba je doba strojne industrije, ne pa doba rokodelstva. Kerscheneiner je imel pred očmi rokodelske delavnice različnih cehov ter v njih čas vajeništva bodočega mojstra. Industrijalizem in strojna tehnika sedanjega časa sta ostala tuja monakovskemu pedagogu, ki je preobrazil vzgojni sistem smrti zapisanih rokodelskih ustanov, ni pa do umel česa vsega nas lahko stroj nauči.

Drugi del našega ugovora obstoji v tem, da je zelo dvomljivo, v koliko bi nam bilo možno cehovsko šolo imenovati izobraževalno šolo. V sistemu monakovskih šol je zaznamovana kot «nadaljevalna šola», kar je popolnoma razumljivo. Taka delovna šola more biti le v izpopolnitev izobraževal. šole: početna cehovska vzgoja je v strogem nasprotju z družabno-pedagoškim idealom osebnostne vzgoje, da niti ne govorimo o strokovno-rokodelski izobrazbi, ki je v današnji družbi možna le na podlagi predhodne splošne izobrazbe prav tako, kakor je izučenje poklicnega rokoborca možno le na podlagi splošne telesne vzgoje.

Ali se naj ne uporablja rokodelski pouk le kot strokovno, temveč tudi kot izobraževalno sredstvo? O taki možnosti dvomimo zelo. Mnogovrstnost rokodelstev še zdavnaj ne kaže osnovnih temeljev orodja in gibanja tako nazorno, kakor stroj, radi česar nam stavi rokodelska šola mnogo premalo snovi za znanstvenotehnična posploševanja na razpolago. Zato je politehnična rokodelska šola celo s še tako iznajdljivim vzgojiteljem komaj dovolj poučna in to posebno na drugi šolski stopnji. Slednjič zahteva poznanje kateregakoli rokodelstva prav mnogo časa, tako, da bi uspehi na šoli z mnogimi rokodelci bili malenkostnejši kot oni na šoli z mnogimi predmeti. Iz vsega sledi, da sta rokodelski šoli odprti le dve poti: ali dobro urejen strokovni pouk za bodočnost, ali slabo in površno poznavanje mnogih rokodelstev. Vrhu tega je v rokodelstvu vez znanosti in tehnike — v nasprotju s strojno industrijo — zelo rahla in na katerih se znanstvena izobrazba bazira na rokodelstvih, napravi utis neke neverjetne prisiljenosti in zaokroženosti.

Rokodelska delovna šola more le težko biti izobraževalna šola v polnem pomenu besede: nočemo se sicer odtujiti ročnemu delu, a tudi se mu ne smemo dati zapeljati. Sicer izidemo iz ročnega dela, toda naša pot nas ne vodi zopet k njemu. **Radl tega tvori pri nas, a tudi tu le deloma, le vsebino prve šolske stopnje.**

Rokodelska šola ne more postati najvišja učiteljica človeku 20. stoletja. Ne more predstavljati temelja svoje politehnično-znanstveno-filozofske izobrazbe. Ta — komaj dozoreli predsodek moramo zavreči. Nasproti ročnemu delu postavimo stroj in znanost, rokodelstvu — industrijalizem, profesionalizem — mnogostransko znanstveno-tehnično posplošenje. Ne rokodelski vajenec v delavnici, temveč vreden so-

dobnik stoletja parnika in elektrike, lepega stoletja velikih izumov in preobratov, to je naš smoter.

5. Delovna šola in ponazorovalna šola.

Rokotvorna delovna šola one oblike, kakor smo jo doslej opazovali, sloni na napačnem prepričanju, da more tvoriti zaposlitev z rokotvornim delom v našem stoletju industrijelne kulture podlago izobrazbi. Rokotvorstvo (manualizem) je že često bilo kritizirano. Zato se mnogi pedagogi zavzemajo za ročno delo v šoli le kot način vzgoje in izobrazbe, ker baš ročno delo razvija na eni strani natančno aktivno zmožnost opazovanja, miselno ostrost in zmožnost za materijelno izražanje svojih misli, na drugi strani pa privzgojuje voljo in družabno-demokratsko lastnost značaja.

Mnogi pedagogi se postavljajo na to stališče in uvajajo ročno delo kot način pri vseh učnih urah moderne šole — učilnice. Bodisi ura jezikovnega pouka, matematike, zgodovine in zemljepisja, prirodoznanstva ali slovestva — vedno gradijo, rišejo in modelirajo učenci in realizirajo vse, kar je učenju predmet. Šola, ki poučuje svoje učence na raznih znanstvenih poljih potom realnega dela in potom realnega predstavljanja, imenujemo ponazorovalno šolo.

Kako stališče nam je zavzeti napram ponazorovalni šoli? Predstavlja nam šolo nazornega pouka na višku svojega razvoja, ono šolo nazornega pouka, katerega podlago tvori čutenje učenčevih čutil. Ponazorovalna šola je šola aktivnega ponazorovanja. S tem, da združuje poznanje predmeta z njegovim postankom, dvigne do najvišje mere jasnost in razločnost otrokovih čutenj, ga pripravi do vpoglabljanja, do aktivnega iskanja in raziskovanja. Kratko rečeno ima ponazorovalna šola v najvišji meri vse predpogoje nazornega pouka in ji gre v tem oziru vse priznanje. Toda — četudi smo v sodobni šoli privedli nazorni pouk do najvišje stopnje popolnosti, s tem še ni rečeno, da smo našli tudi že končno veljavno rešitev problema popolne šole. Naše negativno zadržanje napram sodobni šoli ne izvira le iz pomankljivosti njene metode. Njena kulturna vsebina, njen načrt je, ki nas mnogo manj zadovoljuje. Glavno je, da nas niti najmanj ne zadovoljuje njen ustroj, ki na čuden način združuje v sebi samostansko, vojašniško (kosarsko!) in birokratsko šolo. Naše prepričanje je, da celoten ustroj sodobne šole nikakor ne odgovarja kulturnemu duhu današnjega časa, niti potrebam ljudstva, niti duševnosti otroka. Ne gre se torej za izpopolnitev učnih načinov moderne šole, temveč za popolno prenovljenje vsega ustroja šole.

V obrambo ponazorovalne šole se navadno navaja vzrok, da je udejstvitev te šole lahka. Toda to ni povsem pravilno, ker je popravljanje katerekoli že v jedru nepravilne reči popolnoma neuspešno. Na prvi mah izgleda, da bi bilo možno vriniti ročno delo v moderno šolo kot učni način, ne da bi trebalo pri tem se dotakniti organizacije in celo učnega načrta; izgleda torej, da je izpopolnitev njenega učnega načina možna združitev take reforme zgolj načina z istočasnim obvarovanjem osnovnih potez sodobnega šolskega ustroja? Dalje: Ali ne bo ponazorovalna šola, ki je bila zgrajena na izpopolnitvi načina, zahtevala od vzgojitelja neizmerne metodične iznajdljivosti, ki bi segala tako da-

* G. Kerscheneiner: Begriff der Arbeiterschule, Leipzig, 1913, stran 79.

leč, da bi onemogočila sistem razredov početne šole? Ako je temu tako, lahko vprašamo še nadalje: prvič: je-li prehod k naučenju mehansko med seboj združenih učnih predmetov pod vodstvom posebnih učiteljev velik dobiček za početno šolo, posebno v dobi pridiganja o osebnostni vzgoji in enotnosti šolske vzgoje (in ne le pouka)? Drugič: do katere stopnje bo možno dovesti splošno šolsko obveznost pri taki prenovitvi početne šole v šolah gimnazijskega tipa? Ali bo ta — tako težko pridobljena — šola za-

dovoljila onega, ki se bo v njej udeleževal in ki bo najbrže v kratkem spoznal to šolo le za izpremenjeno novo izdajo stare šole? In slednjič — ali ne dovaja v mnogih slučajih ponazorovalni način snovne nazornosti ad absurdum?

Ponazorovalne šole torej nikakor ne smemo zamenjati z delovno šolo. Med njima ne obstajajo nikake direktne zveze in torej tudi ne morejo obstojati med ponazorovalno in delovno šolo nikaki prehodi. (Dalje.)

Vice Orljak:

Moje društ. učit. uspomene

VII. Porod i kolevka glasila «N. Prosvjeta».

Došao je čas, zgodan i divan čas, da za Božić ili novu godinu mora izaći naše glasilo! — tako usklikosmo pobedonosno nas dvojica. Pohrlismo u Pul do tiskara Jos. Krmpotića. To je bila naša prva hrvat. narodna tiskara u Istri. Očitavsmo nervozno svoju misao glede izdavanja učitelj. lista. Krmpotić bio pripravan tiskati list bilo u režiji svojoj ili u režiji našeg društva. Dade nam i pismeno uvete. Evo ih: list u obsegu 8 stranica u nakladi od 200 primeraka računa za slog, papir i tisak 25 kruna; marke (200 po 2 h = 4 k; pasice 4 K, otprema 4 K, ukupno jedan broj lista stajao bi 37 kruna, ili 444 za 12 god. brojeva. Za svakih daljnjih 100 komada 8 K više, t. j. za 300 istisaka 45 K ili 540 K godišnje. Jedan primerak tako stajao bi 2,22 K u nakladi od 200 komada ili 1,80 K u nakladi od 300 primeraka.

Kad bi pak list izlazio u opsegu od 16 stranica iznosio bi trošak po jednom primerku u nakladi od 200 komada K 57 ili K 684 godišnje; u nakladi od 300 egzemplara komad 67 K ili 804 K godišnje.

Bijasmo zadovoljni sa ponudbom. A sada da potražimo urednika. Pula dati će nam i urednika. Tu učiteljuje naš vele vredni kolega na Družbinoj školi Ernest Jelušić. Uman je on i vrstan na peru. Već se i pre bavio pisanjem. On je krasna pesnička duša. Polećeh do njega. Nadjoh ga u gradskom perivoju. Zdravo, Ernste! — potrčah veselo do njega. Zdravo, Vice! Znaš za novost, Ernste! On me čudno pogleda kroz svoje naočare ne odgovorivši ništa. Čuj, Ernste, mi ćemo izdavati svoje glasilo. O, što veliš! — on će meni začudjeno. Ne samo to, nego ti ćeš biti njegovim i našim urednikom.

Molim te, Vice, šta to veliš! — Jest, tako ti je, moj dragi Ernste! Jesi li zadovoljan? Zadovoljan dašto, ali. — Ništa ali; za Novu godinu mora izaći naše glasilo pod tvojim uredništvom.

Ko srećniji od našeg odlučnog druga, kasnije tako nesrećnog.

Eto, jednog učitelj. kapacitetu imamo sa sobom — rekosmo u sebi tarući si dlane, a sada do kol. Bačića, predsednika našeg društva, da

«NOVI ROD».

Razposlala se je X. (zadnja) številka šestega letnika.

Obenem se razpošiljajo poštne položnice v poravnavo naročnine. Dolgovi so veliki in apeliramo na poverjenike, da jih ob zaključku

ga uhvatimo u svoje kolo. To učinismo prigodom izvanredne skupštine novembra 1895. Naš naum sasma presenetli kol. Bačića, ali ujedno neizmerno oduševi. Skupština odluči odmah započeti s izdavanjem glasila. Novi odbor imadjaše sada pune ruke posla. Sedmično se sastajao odbor u tu svrhu, Bavismo se potanko programom našeg lista. Konačno ga redigirismo. Izaći će na čelu lista 1. brojke. Suradnici (a najveć društva, odbornici) imadu odmah poslati uredniku svoje rukopise. 1. januara 1896. ugledasmo prvi broj «Narodne Prosvjete». Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu. Glasilo istimenog društva. Urednik: Ernest Jelušić. Godišnja cena 4 K.

Što je oćutilo učitelj. srce na prvi njeni pogled — to se ne može izreći ni napisati. Uskliknosmo joj: «Ti kruno naše učitelj. svesti ti biseru našeg rada, ti toliko željkovano naše mezinčje, što te kralju sodismo i gojimo: pozdravljamo te. Budi naša staleška zastava, bodi naša nada bolje budućnosti; budi simbol naše ljubavi, sloge i rada! Da si nam stoput zdravo! Pak nam cvetaj, rasti, buji do u starost, da našim mladima budeš na diku i radost, kao si sada nama tvojim roditeljima i odgojiteljima.»

Jeli bila potrebna «N. Prosvjeta?» pitate. Na ovo odgovaram s pesnikom-urednikom «N. P.», Er. Jelušićem u pesmi tiskanoj u 1. broju njezinom».

«Kano Hristu tebi došo čas,
Jer bez tebe sirotani svi smo,
Bez tvoga plama ledena nam grud,
Ko u svetu širokom da nismo,
Ko da pustoš stere nam se svud!»

I zbilja je nas učitelje naša staleška novina silno obradovala i uprav preporodila. Svet nas stao gledati s poštovanjem, drugim očima.

Program «N. Prosvjete» potpisa čitav društveni odbor: J. Bačić, V. Šepić, Fr. Barbalić, Fr. Baf i Iv. Medvedić. Ovi su bili ujedno i suradnici lista. List je imao 322 pretplatnika i to 165 učitelja, 54 svećenika, ostalo drugi staleži i zavodi.

Ove godine (1894.) brojilo je društvo 102 prava člana i 10 podupirajućih. Broj članova dakle godimice rasao, jer se i broj učitelja pomnožavao hrvat. škola.

letnika poravnajo. Kdor je redno plaćeval naročnino, ve, koliko je še dolžan. Nerazprodani zvezki ne pridejo v račun.

Poverjeniki, storite svojo dolžnost, ker je od reda in vestnosti pri vas odvisen obstanek «Novega roda»! Upravi pa prihranite terjanje vsakega poedince!

Iz govora šol. skrbnika

Pri razvitju praporja pokrajinske sind. federacije v Vidmu 21. junija je bilo navzočih preko dvatisoč učiteljev. Ob tej priliki je govoril tudi šolski proveditor kom. Reina ter podal nekaj podatkov o svojem delu in o šolstvu v Jul. Krajini.

Komendantor Reina je bil že l. 1918. nastavljen — tedaj stotnik — pri vojaškem gubernatoratu v oddelku za šolstvo. Na tem mestu je ostal do l. 1923., ko je bil začasno klican v Rim, da sodeluje v naučnem ministrstvu pri odlokih glede asimilacije šolstva novih pokrajin v okvirju šolske reforme. Še isto leto je bil imenovan za proveditorja v Trstu ter ima kot tak vse šolstvo Jul. Krajine v rokah.

Danes ima Jul. Krajina 44 srednjih šol z 9330 gojenci in 800 profesorji. Med temi je 30 privatnih sred. šol z 2000 gojenci in s 185 profesorji.

Težko je bilo unificiranje osnovnih šol, ki so se upravljale po različnih organih in zakonih. Vsled reforme se je vsa Jul. Krajina razdelila na 13 nadzorstvenih okrajev, 89 did. ravnateljstev in 11 samoupravnih občin. Imenovali so se novi nadzorniki in did. ravnatelji i. s. v novih provincah 6 nadzornikov, 36 ravnateljv. L. 1925. je imela Jul. Krajina blizu 4700 efektivnih učiteljev, od katerih je upravljalo šolsko skrbstvo okrog 3800. Omeniti je, da je približno polovica učiteljstva na Videmščini, polovica v novih pokrajinah.

Mrachovo poročilo o šolstvu

Učiteljstvu je že deloma znano, kaj je poročal Giovanni Mrach na V. kongresu faš. istrske pokrajine o šolstvu. Nekatere odstavke hočemo danes objaviti v dobesednem prevodu poročila, kakor ga je objavila puljska «L'Azione».

Kakor je znano, je ostal s postopno jezikovno preobrazbo osnovnih šol večji del starih učiteljev slovanskih šol v službi in se je uporabil polagoma za italijanski pouk, dasi se je definitivna potrditev v službi podredila dokazanju sposobnosti za nov način pouka.

Če pa se zdi, da je to odredbo narekoval elementarni čut pravičnosti, se je v resnici izkazalo, da se more taka odredba prav pogosto spremeniti v resno oviro za dosego namenov, ki jih je hotel fašistovski režim določiti narodni šoli v naših zemljah. Gotovo moramo priznati, da so šolske oblasti, deželni odbor prej, proveditorat in šolski nadzorniki pozneje napele vse sile, da izločijo ne malo najbolj gorečih elementov: tiste pred vsem, ki so odkrito pokazali, da smatrajo svoj učiteljski poklic za udoben zakop, odkoder morejo nadaljevati ono ščuvanje slovanskih množic, ki je dalo pred vojno sardove, ki se jih vsi spominjajo. Dasi vemo, da se je marsikateri od preostalih znal previdno zavarovati, da se je izognil zajnkam disciplinarnega procesa, vendar jim je bilo mogoče neopaženo nadaljevati zastrupljivalno delo baš v predelih, doslej manj pristopnih italijanskemu duhu, za katere se kaže potreba italijanskega proniknenja z znaki nujnega problema.

Ne oklevamo ugotoviti, da če se more v nekaterih predelih, posebno srednje in severne Istre, beležiti tih, ne vedno pritajevan odpor

Osnovne šole obiskuje 300.000 otrok. Šolskih vrtecev je 300, ki imajo približno 10.000 otrok. Letni stroški za šolstvo znašajo okrog 40 milijonov lir.

Šolski skrbnik ne ugotavlja v svojem govoru poedinčevih nalog. Vsak učitelj naj vrši svojo nalogo vztrajno, zvesto, s frančiškansko ponižnostjo, z dominikansko žilavostjo. Vsak naj prispeva k vzgoji srca in uma nove generacije. Smatra Anif za milico šole, vendar pod pogojem, da razume in izpolni svojo nalogo. Ne dopušča pa, da bi obstojali dvojniki organov in funkcij.

Šolo upravljajo in vladajo lastni organi in šols. skrbnik ne bo trpel vmešavanj. On je vođa šolske uprave in si ne bo pustil vzeti nobene moči, ki mu jo daja zakon. Za svoje delo odgovarja kot človek svoji vesti, kot funkcionar svojemu ministru, kot fašist svoji stranki. Prepričan je, da bo Anif Furlanije kakor za preteklo, tako za bodoče, z zavestjo stvari in ciljev, sodelovala pri vzpostavljanju šolskega reda, discipline, resnosti in strogosti. Naj ve Anif, da bo nje sodelovanje dobro došlo, če bo stremela za povzdigo šole in učiteljstva, če bo združenje izjavljalo, kakor je izjavilo potom svojega načelnika z dnevnim redom, ki ga je tudi proveditor odobral, da pomeni pripadanje Anifu večjo vsoto dolžnosti prostakom, več smisla za odgovornost in spontanejšo in zavestnejšo spoštovanje hierarhijske.

našemu pronicanju, odpor, ki kaže, da bi hotel tu in tam obnoviti ganglije nekdanje lastne organizacije, se mora to v ne mali meri pripisovati delu slovanskih učiteljev (ki jih vseh niti niti trideset ni več!!! Opom. prevajalca.)

Med njimi so gotovo hvalevredne izjeme: slovanski učitelji, ki se odkrito in z vso lojalnostjo trudijo, da bi asimilirali jezik in duh italijanski in predali eno in drugo otrokom, ki so jim izročeni. Toda kakor so zaslužni, so vendar samo izjeme. Večina slov. učiteljev, ki so se obdržali pri preobraženih šolah, ako se ne prilagodijo novim razmeram z duhom resničnega in pravega nasprotovanja, stori to, v najboljšem slučaju, s pasivno mehničnostjo, od česar je le malo pričakovati za uspešno italijansko vzgojo slovanskih otrok. Učijo čitati, pisati, računati, toda italijanske duše, ljubezni, ponosa naše Domovine ne morejo vcepiti otrokom, ker so sami brez vsega tega. Tako rastejo vedno nove poplave sveže generacije pod italijansko zastavo, ki se rode pod trobojnico Italije, ki pa se vendar umikajo našemu nadzorstvu, ki torej ne bodo prispevale ali le prav malo, da bi dobile naše kmečke mase italijansko lice.

To je problem, s katerim se mora ukvarjati fašizem. Kakor se trudi, da bi ustvaril v novih mladih generacijah novega Italijana, tako mora hoteti oblikovati v mladini predelov drugorodcev Italijana. To mora biti prva naloga šol, najnужnejši cilj fašizma v Istri. Nove človeške poplave, ki prihajajo postopno na površje življenja, ki nimajo preteklosti, ampak le prihodnost, se morajo uvrstiti brez kakih ostankov v življenje velike italijanske Nacije.

Za to skrajno delikatno nalogo pa so potrebni italijanski učitelji. Vsako drugačno naziranje

je napačno, zakaj vsaka dobljena pravica učiteljev, ki ne vibrirajo z narodno dušo, se mora umakniti, kadar je v igri moralno življenje vse generacije in ne morda le gospodarski obstanek poedinca. Mislimi, da je mogoče popraviti in spopolniti negativno delo slovanskih učiteljev, postavlja jim ob bok v osamljenih predelih poedine učiteljice, pa četudi še tako dobre volje, čudovito požrtvovalnega duha, je nevarna domneva. Treba se je enkrat za vselej pogumno odločiti in nadomestiti v krajih drugorodcev slovanske učitelje z enakim številom dobrih italijanskih učiteljev, prestavivši one, če so seveda vredni, v druge, čisto italijanske kraje naših ali drugih pokrajin.

Videli smo, da so italijanski učitelji in učiteljice, kjer so se bili nastavili, razumevajoč svojo nalogo, znali izvršiti prave čudeže, tudi v krajih, ki so se še do včeraj upirali vsakemu italijanskemu prodiranju. Toda čutiti se morajo opogumljeni. Treba je, da ima njih delo trajno tolažbo v solidarnosti fašija in lokalnih in hierarhičnih oblasti, kakor je potrebno, da se čutijo nadzorovani oni, ki se pokažejo nesposobni za svojo nalogo, ki smatrajo svojo misijo nič manj kot nehvaležno potrebo, katere se je kolikor mogoče na lahko otresti.

O sestavljenih besedah

(Nadaljevanje.)

Te števniske spojenke bi morali praviloma tvoriti, kot tvorimo zgoraj navedene peteropešen, šesteronožen, sedmeroglav, osmerojezičen, tako da bi se izpreminili glavni števniki od pet do devet, ki so samostalniki, v ločilne števnike, ki so pridevniki ter bi s tem prestopil delni rodilnik v imenovalnik: peteri deset, šesteri sto, sedmeri tisoči, osmeri milijoni in še le iz teh sestavljenk bi tvorili pridevniške spojenke: peterdeseti, šesterostoter, sedmerotisočeren, osmeromilijonski, deveterodesetič.

Ta nauk pa bi bil dan današnji bob ob steno in stoji tu samo za konstatacijo.

d) Ponavljalni števniki z besedo krat se tvorijo ali iz glavnih ali pa iz vrstilnih števnikov ter z besedo krat. Beseda krat je samostalnik, ki pomeni trenutek in se lahko pregiblje ali pa ostane nepregibna. Breznikovo pravopisje nas uči, da je krat beseda zase, če se pregiblje; če se krat ne pregiblje, se spoji s spred stoječo besedo. V tem nauku ni nobene doslednosti. Krat je vedno samostalnik, ki tvori popolno besedo, naj se pregiblje ali ne, zato se mora pisati vedno posebej: en krat, dva krat, dva krata, tri krat, trije krati, pet krat, pet kratov, kot je tri deset, tri sto, tri tisoč, trije tisoči, trije milijoni. Prav tako: prvi krat, drugi krat, drugi krati, druge krate; tretji krat, peti krat; kateri krat, kolikero krat, koliko krat, koliko kratov, mnogo krat, mnogo kratov, veliko krat, veliko kratov, dbsti krat, dosti kratov, zadosti krat, zadosti kratov, premnogo krat, premnogo kratov, nešteto krat, nešteto kratov, nekaj krat, nekaj kratov, tisti krat, tisti krati, tiste krate, ta krat, oni krat, one krate. — Iz teh sestavljenk se tvorijo pridevniške spojenke: enkraten, prav bi bilo le enokraten; dvokraten (ne: dvakraten), trikraten, štirikraten, petkraten, peterokraten, mnogokraten.

Omenili smo solidarnost fašijev. Ta solidarnost, to tesno sodelovanje med faš. stranko in učitelji je pri nas brezpogojno potrebno, če je drugod zaželeno. Tu se morajo učitelji smatrati kot skrajne konice italijanskega pronicanja med drugorodne mase. Niti misliti si ni mogoče njih dejavnosti, da bi bila koristna, če se oddalji od akcijske črte našega čudovitega kmečkega fašizma. Oni imajo nalogo, da zbližajo dušo drugorodcev z italijanskim življenjem, da seznanijo Italijo z njih zavestjo. Če hočejo to — in je njih najsvetejša dolžnost — morajo predočiti eno samo Italijo: ono, ki je danes in ki bo jutri, ono, ki jo vidijo in imajo potrebo razumeti jo: fašistovsko Italijo. Sicer se bo razvila v njih zavesti kriza negotovosti, ki jih bo potisnila obupane v njih prvotno, odporno osamljenost.

Učitelji morajo torej sami čutiti fašizem, če imajo izkaznico ali ne. In morajo tudi sodelovati s krajevnim fašijem, sicer bi imelo njih razvezano in osamljeno delo ničeve uspehe. Tem manj bi se trpelo od njih strani protivljenje z ozirom na fašizem: v teh krajih, kjer je etnično unificiranje še le problem, se tako zadržanje smatra za to, kar je: praktično protidrjavno, in zato se mora neizprosno pobijati od strani hierarhičnih oblasti.

Nekateri ljudje postavljajo pred enice veznik in. Vprašanje je, ali je veznik in pred zadnjo besedo katerih si bodi števil potreben.

Če izgovarjamo število, prištevamo količine od najvišjih do najnižjih, ali (kar je isto) naštevamo vse mestne vrednosti po vrsti. Miselne celote so enice, desetice, stotice, tisočice, milijone. V številu 5,698.576 so miselne celote: pet milijonov - šest sto - devet deset - osem tisoč - pet sto - sedem deset - šest. Tu imamo šest samostalnikov s samostalniškim prilastkom, ki je delni rodilnik in zadnjo prosto besedo. Če bi pisali to skupino besed po vseh pravilih, bi morali postavljati med posamezne miselne celote vejico, ker ni vse to imenovanje nič drugega kot preprosto naštevanje imen: pet milijonov, šest sto, devet deset, osem tisoč, pet sto, sedem deset, šest. Naštevaje teh pojmov pa je tako hitro, da se niti ne zavedamo, da je to le naštevanje in zato piše večina narodov števila kot eno besedo. Kdor postavlja veznik pred enice, bi ga moral izgovarjati in pisati pred vsemi enicami, to je tudi pred enicami milijonov in tisočic: štiri deset in pet milijonov, sedem sto šest deset in sedem tisoč, česar menda ti inovci ne delajo. Veznika in, ter naznačujeta nekaj poudarek, ki pri naštevanju mestnih vrednot ni potreben. Le če bi poudaril, da ni samo štiri deset, ampak da je še pet poleg, potem bi to naznačil z veznikom: štiri deset in pet, ali: štiri deset in še pet. Slednjič bi doslednost zahtevala, da bi morali govoriti in pisati veznik pred vsakim končnim pojmom: šest sto in štiri deset; osem sto in pet deset tisoč. Ker tega vedno ne delamo, ne delajmo nikdar.

Števila po starem besednem redu se pišejo nalično, kot tu obdelana: štiri sto pet in tri deset; štiri sto pet in trideseti; štiri sto pet in trideseter; štiri sto pet in trideseteren; štiri sto pet in tridesetič; štiri sto pet in tri deset krat. (Vezniki ne morejo nikdar tvoriti spojenk z drugimi besedami.) (Dalje.)

Iz organizacije

DELEGATI 1926:

Trst: 1. Širok Albert, 2. Košir Valerija, 3. Logar Mirko, 4. Čok Amalija, 5. Čok Marija, 6. Kleinmayr Ferdo, 7. Golob Milica, 8. Kosič Ivan.

(Namestnika: Čok Andrej, Kerkoč Eleonora).

Gorica: 9. Boškini Valerija, 10. Boštjančič Kati, 11. Čerdem Angela, 12. Jereb Milan, 13. Čehovin Rudolf, 14. Kramar Franc, 15. Mikuž Matej, 16. Velišček Ivan.

Idrija: 17. Lapajne Mici, 18. Petrič Ida.

(Namestnici: Novak Poldka, Jež Zinka.)

Postojna: 19. Furlan Janko, 20. Kos Mara, 21. Starman Fran, 22. Tavčar Ljudevit, 23. Vovk Viktor.

(Namestnika: Petrič Mara, Čermelj Viktor.)

Sežana: 24. Čotar Mara, 25. Bizjak Justina, 26. Lekarčič Pero.

Pazin: 27. Šepić Vinko, 28. Ribarič Martin.

Koper: 29. Čok Jelica, 30. Šček Frida, 31. Pečenko Ivan.

Tolmin: 32. Sivec Franc, 33. Gerželj Albina, 34. Tuzulin Zora, 35. Ivančič Albert, 36. Jelinčič Ferdo.

(Namestnici: Hrast Alma, Perin Marica.)

Suspendirano je bilo zborovanje tolminskega učiteljskega društva 29. junija pri Sv. Luciji.

«Učiteljsko društvo za Trst in okolico» je zborovalo 13. junija 1926 pri Sv. Ivanu.

Feljton

Stano Kosovel: Balzac

Hyppolite Taine, ki je — kakor omenjeno — proglasil Balzaca za trgovca in poslovnega človeka, je napisal o njem nastopno karakteristiko: «Balzac je bil silno bogat na iznajdljivosti. Njegova glava je bila podobna vulkanu sanj, ki je neprestano bruhal in nadomeščal stare načrte z novimi, slabše z boljšimi. Balzac je sanjal o slavi in bogastvu, o posrečenih kupčijah, o državnih preosnovah, o reformah jezika in znanosti, o upravnih sistemih in pustolovščinah, o napakah in resnicah». Balzac tej oznaki nekako i sam priteguje, ko piše: «Misliti, sanjati, občutiti lepa dela — to je dragocen užitek. Komur je to dano, živi kot kurtizana, ki se izroča ekscesom domišljije. Delo se nam predstavlja v dražesti nerojenega otroka in budi v nas blazno slò ustvarjanja, razlivajoč čez nas balzamični vonj rož in soke predčasno zavžitega sadu». Nato pa sledi opis mukotrpnega ustvarjanja, ki predstavlja trpljenje umetnika.

Benedetto Croce sodi o Balzacu prestrogo, ko pravi, da so mu Balzacovi ljudje preohlapni in da silijo daleč preko okvirja, v katerega jih je posadil pisatelj z njihovimi strastmi in nagoni. Ta sodba je s Crocejevega stališča razumljiva, stvarno vzeto pa je enostranska in krivična. Ne smemo namreč pozabiti, da odreka Croce pesniške in pisateljske vrline tudi Byronu, W. Scottu in Stendhalu.

Prisostvovalo je zborovanju komaj 34 članov in članic, z gosti vred.

Ob enajsti uri je predsednik otvoril zborovanje s posebnim pozdravom na one, ki so zvesti člani in sodelavci naše organizacije skozi vseh dvajset let njenega obstoja. Obžaluje zopetno odpušitev tovarišev in tovarišic v tekočem šolskem letu. Poroča, da se je odbor v tem oziru potrudil in storil, kolikor je mogel, in tudi če ne moremo imeti gromkih uspehov, ne opešajmo in se zavedajmo vsaj moralnih dolžnosti. Nato prosi tov. Germeka, da nam poroča o ustanovitvi in delovanju našega društva, ki je doseglo dvajsetletnico.

Tovariš Germek nam v presrečnih besedah pove, kako so se vršili različni sestanki za ustanovitev «Učiteljskega društva za Trst in okolico» in kako so se slednjič odločili in sklicali 6. maja leta 1906 ustanovni občini zbor v prostorih «Izobraževalnega društva» v Trstu v ulici Sv. Frančiška Asiškega. Zborovanje je zelo lepo uspelo. Ustanovitelji so bili: pokojni Stipe Ferluga in še živeči tovariši: Pertot Josip, Furlani Ivan, Germek Anton, Vršaj Ivan. Društvo je šlo za prvo leto 70 članov in razvijalo se je kaj lepo ter doseglo lepe gromke in moralne uspehe.

Sledil je poročilo tajnice, iz katerega je razvidno, da si je odbor vzlic velikim neprilikam mnogo prizadel za svoje člane; gromkih neuspehov so krive pač le razmere.

Po poročilu blagajničarke, ki zvesto deluje ves čas društvenega obstoja, je vpisanih sedaj 76 članov oziroma članic. Nekaj članov je bilo odpuščenih iz službe, en član in dve članici so se pa izbrisali iz društva po lastni volji. Kar se tiče plačevanja članarine, nekateri ne vrše svoje dolžnosti. Tudi v slučajih smrti včlanjenih tovarišev oziroma tovarišic, so marsikateri pozabili na svojo dolžnost; naj skrbijo, da to čim prej poravnajo.

Sprejet je bil predlog, da se dotični dolgovni plačajo iz tiskovnega sklada, kjer je še ta na razpolago, in da se bodo eventualni tovariši izterjali, če bi to bilo treba, sodnijskim putem, kar se je že nekd storilo.

Nato je bil izvoljen stari odbor z malimi spremembami.

Fantazija je uvedla Balzaca tudi v kraljestvo magije in hiromantije. Obe sta bili pri njem v velikih časih. Smatral je na pr. za mogoče prokovanje iz kart, iz obraza, posebno pa iz dlani. Bil je uverjen, da se v črtah na roki izraža notranje bistvo vsakega človeka. Fiziognomika ima pri njem velik pomen, istotako frenologija. Verjel je v eksistenco «dvojnega obraza». Leta 1832. je svetoval zdravniku Chapelaine-u, naj vpraša posebno bistre somnambuliste po kolerični epidemiji. Par let se je smatral i sam za mesečarja. V Mesmerju je videl čudovitega duha, ki je odkril skrivnosti Izide v Delfih. Vedel je tudi, da so se bavili z magnetizmom že Egipčani, Kaldejci, Indijci, in da je bila moč magnetizma znana tudi Jezusu Kristu. V Balzacovih delih ima pogled velik učinek. Z igro oči se odigravajo pri njem važne stvari. Sodil je, da se pod vplivom fiksiranja lahko zgostijo snovi v človeku v posebno kemično tekočino, podobno električnemu fluidu, ki učinkuje na človeško voljo in na življenjsko usodo.

Domišljijo je silno težko točil od resničnosti. Bil je vajen smatrati produkte svoje domišljije za činjenice. Na smrtni postelji se do zadnjega ni hotel sprijazniti z mislijo, da bo moral umreti. Zdravniku, prijatelju Nacquartu, ki mu ni prikrival nevarnosti, je dejal: «Človeška volja ustvarja čudeže». In ko mu je Nacquart odvrnil, da ne bo preživel noči, mu je Balzac odgovoril: «Ah, ko bi bil tu kaj Bianchon,» (zdravnik iz Balzacovih romanov) «on bi me gotovo rešil!»

Fantazija mu je bila tako močna, da je dejal Julesu Sandeau-ju, komu je ta pripovedoval o smrtni boleznii svojega očeta: «Dobro, dragi moj, ampak sedaj se vrnimo k resničnosti. Preidimo k Evgeniji Grandetovi!» Sestri sporoča v nekem pismu: «Imam dobre vesti zate, sestra! Časopisi plačujejo moje pole zelo dobro. He, he! — Verdet (Balzacov založnik) mi sporoča, da je razprodal roman «Médecin de Champagne» v osmih urah. Ha, ha! — Sedaj imam sredstva, da lahko plačam zadolžnice v novembru in decembru. Zdaj sem lahko miren. Ho, ho! — Preveč milijonov v «Evgeniji Grandetovi», praviš? Beži, beži, noričica! Saj je zgodba vendar resnična! Mar hočeš, da bom potvarjal dejstvo?»

V «Goriotu» pravi Vantrin Rastignacu: «Vi-

dite, jaz živim v višji sferi kakor navadni ljudje. Dejanja so mi zgolj sredstva, ne smoter. Kaj pomeni meni človeško življenje? Človek je lahko vse, pa tudi nič! Človek je bog, če je vam enak. On je instrument, v katerem vibrirajo najlepši občutki. In ali ni vsak občutek zaokrožen svet?»

Oče «Goriot razlaga Rastignacu: «Moje življenje biva v mojih dveh hčerah. Če se onidve zabavati in sta srečni, če sta lepo oblečeni in hodita po mehkih preprogah, mi je vseeno, če sem jaz razčapan in če stanujem v brlogu. Če je njim toplo, ne zebe niti mene, če se onidve smejeti, sem zadovoljen tudi jaz. Jaz poznam samo njune brige, druge skrbi so mi neznanje. (Dalje prih.)

Razno

Vprašanje did. ravnatelju v Sežani. Pri did. ravnatelju v Sežani leže že leto dni prošnje poedinih učiteljev za drag. doklado letnih 300 L. Ali bi ne bil čas, da se že odpošljejo na pristojno mesto in vendar enkrat rešijo?

Zaplemba. 11. in 12. številka «U. lista» sta bili zaplenjeni; prva radi članka «Tri leta», druga radi «Dvojnega prepričanja». Oba članka sta imela netočne in tendenciozne vesti, ki bi mogle razburiti duhove, da bi nastala nevarnost za javni red.

Drugi glasbeni večer Glasbene Matice v Trstu se je vršil 5. jun. ob obilni udeležbi. Nastopil je zbor in solisti. Kritik V. M. poroča v «Edinosti» med drugim:

Pevski zbor Glasbene Matice nastopa poredkoma, a vsakokrat temeljito pripravljen, tako, da poda nekaj v resnici dobrega. Pevski material je lep, glasovi nivelirani in tako zlit, da jim ni najti para v nobenem našem zboru. Vse skladbe so bile vestno naštudirane in izpiljene do najmanjše podrobnosti, tako da je izpadlo predavanje povsem gladko, ker pevci so se lahko vživeli v duh posameznih skladb in jih obdali s potrebno toploto in ljubeznijo.

Posebno pohvalno se je pel Mokranjčev Deseti rukovet (Biljana platno beleše). Kritik pravi:

Najodličnejše mesto sobotnega večera je pripadlo Mokranjčevi Deseti rukoveti. Slišal sem jo tudi od drugih društev, a od nobenega v pravilni interpelaciji, čemur se tudi ne čudim, ker dotični zborovodje niso imeli prilike živeti med onimi narodi, pri katerih so dotične pesmi vzrastle, in spoznati dušo njihovih pesmi. Omenim naj posebno, kako je g. Šonc pravilno pogodil pesem «Dinka dvori mete, drobne solze roni», ki je vsled svoje označbe v partituri (allegro) že marsikoga zapeljala, da jo je izvajal v poskočnem tempu, dočim jo zbor Glasbene Matice predava v umerjenem allegru, verno besedilu. Zadivila nas je tudi pesem «Pušči me...» vsled mehkohe in sladkosti v izrazu. Manj ugodna je kritika solistov. Ni pa mogoče izreči o njih pravilne sodbe, ker sta bila prisiljena nastopiti v prostoru, v katerem jima je visela streha takorekoč nad glavo. —

Mladina. Leto II. (1925/26). Vsebinska 6.—7. številke: Ivan Cankar. S. Kosovel: Godba pomladi. V. Košak: O, da bi bil drevo. B. Kreft: Smrt ljudskega tribuna. S. Vurnik: O slovenski glasbi, operi in kritiki teh dni par besed. C. Kočvar: Cankarjev «Kurent». C. Debevec: O vpra-

šanju tujih igralcev v našem gledišču. I. Grohar: Panevropa. Dr. Veber: Sokrat. — Kronika.

Uprava: Ljubljana, Kolodvorska ul. 7. — Vseletna naročnina za dijake 30 Din, za druge 40 Din.

— **Vek. Spinčić: Crtnice iz hrvatske književne kulture Istre.** Pod ovim naslovom izadje ova vrlo interesantna knjiga. U njoj se nalazi sve što hrvatsko pero u Istri uradi za prosvetu našeg naroda u Istri. U njoj tako pomno zabeleži naš bivši nar. poslanik sve radove i spise istarsko-hrvatskih kulturnih radnika perom od starijih vremena do danas, čija imena ćeš naći u knjizi. Preporučamo ju najtoplije. Stoji 20 dinara. Naručuje ju «Istarska Riječ» uz cenu od 12 lira.

Sveti Alojzij Gonzaga, zaščitnik krščanske mladine. Za 200-letnico kanonizacije priredil dr. **Jože Debevec.** Založil «Glasnik presv. Srca Jezusovega», Ljubljana, Zrinjskega 9. Tiskalo «Tiskovno društvo v Kranju». (S slikami 189 + 23 strani). Cena broširanemu izvodu 20 Din, vezanemu v polplatno 25 Din, vezanemu v celo platno 30 Din. Poština 1.50 Din več. Za Italijo: broš 10 L; ½ platno 12.50 L; celo platno 15 L; pošt. 1.25 L.

OPOZORILO.

Kakor čujemo, se učiteljstvu, ki poučuje italijanščino ali ima po dve sekciji hkrati, ne izplačuje redno letna kompenzacija L. 800 (osemsto lir).

Opozarjamo, da ima učiteljstvo do te kompenzacije pravico

- 1.) za pouk italijanščine,
- 2.) za pouk dveh sekcij, bodisi, da ima šola nad 60 učencev, bodisi, da se učenci ločijo v dve sekciji radi premajhnega učnega prostora in sicer neglede na urnik.

POZIV

Pokojnemu tov. Šiškovciču št. se postavi nagrobni spomenik. Ker je bil rajnik dolgo let predsednik in odbornik (član) Slov. učit. dr. za Istro, se poziva učiteljstvo, naj daruje mesto cvetja na grčb — za postavitvev spomenika. Darove sprejema Jelica Čok, Katinara, pošta Mocco (Trst).

Za spomenik pok. druga Licula: Crljenica Matko L 50, dr. Vratović Mirko L 20, Stari Ivan L 10. Do danas ukupno 466 L.

Pozivlja se prijatelje in drugove, koji se još ne odazvaše doprinosom, da to čim prije učine, e bi se moglo naskoro obaviti svečano podignuće spomenika.

M.